

მაზრისა და პოლკის უფროსის თ. დი-
გიტრი სულხანის ძის ჭავჭავაძისა, რო-
მე გლშია ის აქებს სამურზაყანოს ხალ-
ხსა და ჯარის ერთგულებისა და კარგათ სამ-
სახურისათვის და ბოლოს გამოეთხოვე-
ბა იქათა და ამბობს:

„მე მიმავა თან სახიამონო მოგონება სა-
შურზაყანოს ხალხსა და მის გამო სახსოვრად
იმას, რომ მე ერთის წილის განმავილებაში გან-
ვაგდე, ამ მაზრას და, როგორც უფროსი იმათი
ჯარისა, ვსწირავ სამურზაყანოს ყველა წილის
ხალხსათვის თუ ათას მანეთს, რო-
მე აც დამინიშნავს სამურზაყანოს სააღდინ-მა-
მარულო ბანკის თავნ (საძირო) ფულად. მს ფუ-
ლი მე გვევზვნე სახელმწიფო ბანკის თვილი-
სის განკუთხილებაში, ხადაც შენახული იქნება
სანამ ხსუნებული ბანკის წესება არ შესდგება
და თვითონ ბანკი არ გაიხსნება სამურზაყანოში.
„ვაკუნამ რა ამას ხალხმის გაზრდას, წარ-
დადებას ვაძლევ ვისც რიგია, წაჟართხონ ეს ბრძა-
ნება სამურზაყანოს ყველა სოფლებში და ამისი
პირი დასტოუნონ ყველგან.“

ზამგებელი სოხურის მაზრის

პოლკოვინი თ. ჭავჭავაძე.“

„შადგილო არ იქნება, რომ მოვიყე-
ნოთ აქ რამოდენიმე სიტყვა იმ მქუ-
შის კორესპონდენციებისა, რომელიც
ამ წლის „დროების“ მე-76 და 104
ნომრებში იყვნენ დაბეჭდილი: „დროე-
ბის“ № 76-ში ჩენი კორესპონდენციი
იწერებოდა:

„...ზარდა ამისა არის ერთი საჩარი, რომე-
ლიც მეტაც გრეთვე ხელი გადასა და მ-
ში, სამურზაყანოს პილქ, მილიციას ჭერდა
გამოცხადება, რომ თუთო კც ექნება თვეში
უცდა-ხუთი მარტით მათი დროსათ; მაგრამ უფ-
როსება ამ უცდენენ ზოგჯერ ათას, ზოგჯერ იცს
და ბევრს ერთი კაპეიკიც არ მიუღია. მხლა, ეს
საჩივარიც ცაგებინებს უფ. პრაკინს, მაგრამ არ
ვიცო — რ. განკარგულება მოახდინა იმან ამის
თაობაზე.“

„ამ წლის ვე „დროების“ 104 ს-ში
დაბეჭილია შემდეგი სტრიქონები:
— „რევოლუციის მოსვლის წინეთ პოლ-
კის კამანდირებს სიტნის კამანდირები-
სათვენ. მოუციათ დარიგება, რომ თუ
იკითხა რა ეძლევთ, როგორ არიან
მილიციებით, სოტნებ უნდა ჰასტესონ: ჩენი კმაყოფილი გართ ჩენის უფროსები-
სათ და გვევას თვეში ჯამაგირათ 10 მა-
ნეთი, პარტონი 3½ მ. ნ. ი. თივა 10½ ფუთიდა სიმძინდ 7½ ფუთი. მალი-
ციებმა პირველათ უარი უკვეს. ჩენი კმაყოფილი სიმარტლესათ; მაგრამ მერე
ისევ დაუთანხმდნენ.“

„როგორ მოვიდა რევიზორი, სუსეველი
სოტნამ მომოტორული დარჩება ჭერდათ,
ისე მოახსენეს; მხოლოდ ერთმა სოტნამ
ვამრიცხადა, ნამდვილი. მაგრამ როდე-
საც რევიზორი გაისტუმრეს, სოტნას
მისცეს საყველები და მოქმედი პირი
ნიშნავს მას მას საყველება და მოქმედი
რამდენიმე პირმა გააგებინა უფალ პრა-
კინსა ხელ-ახლათა.“

„მხლა პოლკის კამანდირებმა გამოუც-
ხიდეს მიღიცებს, რომ მათი დაშვე-
ნილი ფული არის თუ ათასი მა-
ნეთი და თქვენი ე. ი. მიღიცების
სასაჩევებლოთ ბანკში ჩავდევით და
ისარგებლებოთ!..“

* * ჩენ შევიტყეთ, რომ ამ ოთხ-
შაბათს, ივნისის 7-ს, მეხუთე კლასის
სამს შეგირდს აულიათ თოფები და სა-
ნადიროთ წასულან ქალაქს გარეთ, უ-
შმიდტის წისკელისაკენ, თამაშოვის
ბალთან. მსენი ყოფილან შულინოვი,
თამაშევი და ერთიც კიდევ სხვა ყმა-
წვილი.

ნადირობის დროს უფ. შულინოვის
თოფი, რაღაცა მიზეზის გამო, არ გავარ-
დილი; ყმაწვილს გადაუბრუნებია თო-
ფი და როცა ჩაუბრევს ლულაში გასა-
შინჯავათ — გატენილია თუ არა, ამ
დროს გავარდილია, პირ-და-პირ ხახაში
მოხვედრია საფანტები; ყმაწვილი კუ-
წაქცეულა და მომკედარი.

* * ჩენ შევიტყეთ, რომ ცოთი-თვი-
ლისის რენის გზის ზოგიერთ სტანცი-
ებზე ვაჭრობა იშართება გაზეთებისა და
წიგნებისა. ამბობენ, შეიძლეს ტანციზე —
თვილისის, ბორის, მინალიოვის, ბეჭა-
უბნის, რიონის, სამტრედიისა და ცო-
თის — იქნება დადგმული ამისათვის ცალ-
კე შეაფებიო.

* * ამას წინათ იყო ჩენის გაზეთში
გამოცხადებული, რომ ვიღაც ნემეცი
თვილისში (ქუქიაში) ქალალის ქარხა-
ნის ხსნისა. ჩენ გვითხრეს ახლა, რომ
ამ ქარხანას უკვე დაუწყის მუშაობა,
მხოლოდ ჯერ-ჯერობით მარტო ლურჯ
ქალალს აკეთებენ.

* * ჩენ გვარწმუნებენ, რომ დღეს,
კვირას, თვილისის მეთამაქოებს კრება
აქთო, რომელზედაც პირობა უნდა დად-
ვანოერთმა ერთში, რომ თავიანთ ფაბრიკე-
ბუშებს ჯამაგირი მოულონ და ამას გა-
რდა თუ ერთი რომელიმე ფაბრიკიდამ
მუშა წავიდა, ის მეორე ფაბრიკამ აღარ
მიიღოს.

მუმცა გამბობთ, ჩენ გვარწმუნებენ-
მეთვი, მაგრამ მაინც არ გვევრა, რომ
ეს ამბავი მართალი იყო.

ამ ნაირი პირობის დადებითა და მო-
ქედებით, რასაკვირველია, ბევრი მუშა-
ულურ მო-პურით დარჩება, მაგრამ ამით,
უეჭველია, მეთამაქოებიც წაგებენ და
თამბაქოს მუშტარიც.

* * მართლიდამ იწერებიან „ცოთი-
სის მოამბეში“, რომ წელს იქითკე-
ძალიან უნც მოსავალს მოელიან. პანები
ჩინებული არის და ბევრი ნამუშევარი
მოვა წელს ქართლში, თუ ამ ზაფხულ-

ში ცუდმა ტაროსმა არ ეფუძნება ხი-
ლი კი სიკიეს დაუძრული დროში არ იყო
* * იმ პატარა უწესოების თაობაზე,
რომელი 4 ივნისს მოხდა ბაკურიცხევი
იმის გარდა, რაც გუშინდელი ჩვენ ს
გაზეთში არ იყო დაბეჭდილი, ჯერ მე-
ტი არაფერი ამბავი მოგვსვლია.

ძალიან სამწუხაროა, რომ თვილისი-
დამ მახეთში და მახეთიდამ ცფილისში
მხოლოდ ორჯერ მიღი-მოდის ფოჩტა.
უფრო ხშირად რომ მოდიოდეს, მაშინ
ჩენ შეგვეძლო დაწერილებითი ამბეჭ-
დეცენტობინა საზოგადოებისათვის ა
რემოვების შესახებ.

„დროების“ კორესპონდენცია

თელავი, 3 ივნის. შოელი პატიო-
სანი და ცოტათ თუ დიდათ განათლე-
ბული კაცი დიდ მნიშვნელობას აძლევს
ის მოელენას, რომელიც დიდიხანი არ
არის, რაც ჩენში შემოდია. მს მოე-
ლენა არის სასოფლო შეკლების ჩვენ-
ში და საზოგადოთ პიკასიაში გახში-
რება.

თუმაცა ამ მოელენამ ჩენში რო-
გორაც დაიგვირნა, მაგრამ ეხლაც სა-
ზოგადოთ ჯერ-ჯერობით ისე მიღის
სასოფლო შეკლების საქმე, თითქო
ამათ ჩენში ჯერ კიდევ არა ცენტრათ
დროვი, ჯერ ჩენში არ შეგვეძლიან
იმის ჯეროვან გზაზედ დაუწენება. რაღა-
ცა გულგრილუბით და „აზიური უზრუნ-
ველობით“ უყურებს, ჩენი საზაგადო-
ება ამ საქმეს, რომელზედაც ოტათ-
უ ბევრათ დამოკიდებული ჩენი მდა-
ბალი და აქედაც მ-ლალი ხალხის კე-
თილდღეობა.

ვისაც კი ცოტად მაინც უდევნებია
თვალი ჩენ გაზეთებში სასოფლო შეკ-
ლებისთვის, კარგად იცის, რომ ისინი
ვერ მიღიან წესიერ. დ. ხშირად ისმის
სხვა-და-სხვა ჩენი ქვეყნის ადგილებიდ-
ნა, რომ ესა და ეს შეკლის ზედამხე-
დველი და მასშაველებული ვერ იქცე-
ვა რიგინათათ, არ იცის თავისი სელო-
ენებათ და იმიტომ ვერ მიჰყავს თა-
ვის საქმე წესიერითათ.

დიახ. ჩენ საზოგადოთ არა გვიანან
სასოფლო შეკლებში დანელოვნებულ-
ნი და გამოცემილი ზედამხედველონი და
მასშაველებული; ბევრიც ამათგანმა არ
იცის, თუ რა წმინდა მოვალეობაა ის,
რომელიც მას უკის დანელონი წაქმის წაქ-
მის თაობათ თავისი არ იქცება.

მს ხში ესა, მაგრამ მარტო მასწა-
ვლებელნი ხში არ არიან დამნაშავენი
სასოფლო შეკლების ურიგობისა; სხვა
მიზეზებიც ბევრი არის, თუმცა კი ესე-
ნი ისეთი არიან, რომ იმათ გასწორე-
ბა ენდა ჩენით თავის საქმის წაქმანაც შეკ-
ლიანია, თავის არ იქცებს.

მს ხში ესა, მაგრამ მარტო მასწა-
ვლებელნი ხში არ არიან დამნაშავენი
სასოფლო შეკლების ურიგობისა; სხვა
მიზეზებიც ბევრი არის, თუმცა კი ესე-
ნი ისეთი არიან, რომ იმათ გასწორე-
ბა ენდა ჩენით თავის საქმის წაქმანაც შეკ-
ლიანია, თავის არ იქცებს.

შეიძლება ხეირიანი მასწავლებელნი და-
ნიშნონ სოფლის შეკოლებში.

შხირად ისმის და, როგორც მეც ჩე-
მი ოვალით დატერწუნდი, მართალია,
რომ გლეხი ხალხი გულგრილად და
უნდობრიათ ეჭიდება შეკოლების დამარ-
თვას და იმათ გაუმჯობესებას. ი სოფ-
ლებშიაც კი ამბობენ, სადაც რამდენიმე
წელიწადია რაც შეკოლა გამართულა
და სწავლა შედარებით კარგათ მიღის,
იქც კი ბეჭრს ხალხს არა ჰსურსო ისა.
მაშ თუ ეს ეგრეა, იმ სოფლებში, სადაც
ურიგოთ მიღის შეკოლის საქმე, რო-
გორდა უნდა უყურებდეს დალარიბე-
ბული გლეხი ხალხი? ან კიდევ იქ, სა-
დაც ეხლა იხსნება შეკოლა, საცა ექამდინ
არა ჰქონიათ და არ უნახათ იმის სარ-
გებლობა, საცა ემატებათ სილარიბე. აქ
როგორიდა ეჭვით და უნდობრიათ უნ-
და მოეკიდნენ ამ წმინდა საქმე?

სა ერთი ამ გვარი მაგალითი:

ზაგებდით სოფელს პონდოლში (ოქანეს მაზრაში) მგონია ამ წლის
თებერვალში გაიხსნა სასოფლო შეკოლა.
იქ პირველად შეკოლის გახსნის დროს,
როცა პარაკლისი გადაიხადეს შეკოლის
სასხლეში და როცა იქ მდგომა მაზ-
რის უფროსმა გამოუცხადა შეგროვების
მთელ პონდოლის საზოგადოებას შეკო-
ლის დაწება და ამ ნაირათვე წარუდ-
გინა იმას მასწავლებელი, იმ დროს
ხალხიდან წარდგა მაზრის უფროსის
წინ ერთი დროული და, იქნება კადეც
სოფელში პატივცემული, ცალთვალი
გლეხი და გაბედვით ხმა-მაღლა მოახს-
ნა:

„ბატონო, შენი ჭირიმე, სილარი-
ბით, გვწყალდით, შენი ჭირიმე...“

„... რას ლაპარაკობ, შე ბრუტი-
ანი?“ — უახანა მაზრის უფროსმა და
ჰურდა მაშინვე გაეწყვეტინებინა ხმა,
რომ იმას წინააღმდევი და შეკოლის მავ-
ნებლი არა ეთქო-რა; ზაგრამ ერთი კი-
დევ წამოიძახა ხმა მაღლა:

„ბატონო, მე ხო მარტო არ ვამობ,
ხალხია მთხოვა!“

სმავ დროს იქ მდგომა ახალგაზდა
გლეხმა დაურთო:

— ჰო, ბატონო, მართალს მოგა-
სწონდას! ...

ამასც გააჭმენდინეს ხმა.

აპა წარმოიდგინეთ, რა გავლენას
მოახდენდა ეს შემთხვევა მთელ სოფ-
ლის საზოგადოებაზე და უფრო იმ მო-
მეტეულ ხალხის ნაწილზე, რომელიც
ამ ორ პირში ამნაირათ დაისაჯა.

— მასაც გააჭმენდინეს ხმა.
რა ს. პონდოლში ამ შეკოლაზედ საქი-
ვრიო, მითხა ამ ამბის გაღმომცემა;
ხოლოთ ის კი ერთი, რომ როდესაც
ამ შეკოლის ფული უნდა გაწერათ
ხალხზედ, თორმეტი ხარჯის გავწერო კა-
ცები ამაზეც უსარს ამბობდნენო, ჩევნ
ხალხს არა ჰქონსთ და ჩევნ როგორ
უდალოოთთ ჩევნ ამომრჩევლებს და
სხვ. დასაცავის დასაცავის დასაცავის

და გამართულიყო, როდესაც ს. პონ-
დოლში.

ამ გვარივე მმართვის სიმის სოფელ რუ-
სი-პირიდგან. და რა მარტო ამ ზემოხ-
სენებულს სოფლებში, — უველგან, საცა
პირველით იმართება სასოფლო შეკოლა,
მრავალი მიზეზების გამო თითქმის არც
კი შეიძლება, რომ გლეხი ხალხი ერთ-
გულათ მოკიდნენ ამ წმინდა საქმეს. მე
გამობობ ამას საზოგადოდ მოელ სოფ-
ლის ხალხზე და არა იმ ცურა ნაწილ-
ზე სოფლის საზოგადოებისა, რომელ-
თაც ჰსურთ ამ კეთილის საქმის კეთი-
ლი წარმატება და რამდენიც შეიძლება
თითქმის უველა სოფელში იპოვოთ.

აქედგან ცხადია ის დიდი სიმძიმე იმ
მოვალეობისა, რომელიც უნდა მიიღოს
სოფლის მასწავლებელმა თავზე. იმან
უნდა უველა პატიოსანი ღონისძიება
იხმაროს, რომ ცხადად, თვალით დაა-
ნახოს და გააგებინოს ხალხს დიდი სარ-
გებლობა შეკოლისა და ამასთანავე იქ-
ნიოს მათზეც გავლენა თავისი წმინდა
კოფა-ქცევიანის იმათში ცხოვრებით,
რომ სოფელმაც თავისი მხრით, რო-
გორც უველებება, უველი ღონისძიება
იხმაროს თავისი შეკოლის კეთილ-დღე-
ობისთვინ. ამნაირად მარტო მაშინ წა-
ვა სოფლის შეკოლის საქმე წესიერად,
როცა ორნივე — მასწავლებელიც და სა-
ზოგადოებაც ერთათ ცდილობენ შეკო-
ლის გაუმჯობესობას. მს ხომ ცხადია;
მაგრამ წევნში კი საზოგადოდ არც მას-
წავლებლები გვყაეს ამნაირნი და არც
თვითონ სოფლის საზოგადოებაა ასეთი.

საბული

იმერელმა იხმარა მაშინვე სიმარჯვე და
გადაყარა თოკები და ჩანტულებულებები
ეგება მოხვდეს როგორმე და უშველო-
ვო. ხუთი მინუტის განმავალობაში უკან-
ვე გამოსწია. მრთი რომ გამოსწია, რაკი
სუმბუქი იყო, თავი დანება და მეორეს
მივარდა, რადგან ეს მძიმელ ეჩეენა; მა-
შინვე ძალ-და-ძალ ამოსწია და ჩემი
ციციშვილიც დაინახა ზედ მომპული.

მარეთ მოარჩინა მებატონე ამ იმერელ-
მა. მს არაფერი; მარდალია, თუმცა მო-
არჩინა წყალში დახმარდას, მაგრამ მა-
ინც კიდევ წყალში არიან და მიაქცი
კარომი მსხდომებითურთ.

ხსნებული იმერელი მივარდა მაშინ-
ვე და დაუწყეს ორთაციონის მოსმა სი-
ჩქარით, და იმორტენა ეცალენ, რო მია-
ტანეს ერთ ჭალაში, ნაბირზე; მაშინვე
გაღმოახტუნა მებარომები და თითონაც
და დაუწყეს წევა პარომს და დაიჭირეს
და დაბეს აქ. ბაღმოცტნენ ზედა-მჯდო-
მი თ. დავით ციციშვილი და იმერელი;
ქალი კი, როგორიათაც სუსტი და შაში-
ნებული, თუმცა გაღმოხტა, მარა ისევ
ღრმა წყალში ჩავარდა და დაიკვირა
„მამა, მიშველეო!“ მამა შეეშველა;
თურმე ჩავარდა ესეც და იხრჩობოლნენ
ორნივე. ამ დროს იძრო ტანისამოსი
ისევ იმ იმერელმა, რომელმაც წინ-და-
წინ მოარჩინა და გამოიყენა ორნივე
მშეიღობით.

აქ კიდევ იმისთანა ალაგას არიან, რომ
ცრონეთ შუაზეა გაყოფილი მტკვარი;
ცხენი ვერ იმუშავებს და ურემი. მუშ-
ცა ძევების მხარეს ნაპირზე ხალხი ბევ-
რია, მაგრამ ამათთვის მშველელნი არა-
ვინ არის. იმერელმა გაცურა გაღმა სტან-
ციისაკენ და შეატყობინა გზის მუშებს
ეინც დახველნენ და ოცამდი კაცი,
მოივენა, წამოილო, გამოიტანა თოვი
შება პარომს და ისე გაიტანა პარომი;
გაიყვანა და მოარჩინა ეს ხუთი სული.

ამ შემთხვევების შემდეგ მაინც, იძელია,
ეისიც ჯერ არს, უყრადღებას მიაქცეს
ამ პორომას, რომელზედაც მუდამ დიდ-
ძალი ხალხი დაიარება და შეიძლება
უბედურება მოხდეს.

ნიჩბისელი

ნიჩბისიდამ, ვი მაის. მსნის სტან-
ციის პირ-და-პ-რ იყო გაკეთებული ბა-
რომი, რომელიც შეერთებულ ნიჩბისის
ხეობასა, ძევებისა და ძალის-ხევისა რკი-
ნის გზასთან. მს პარომი იყო სასხორის
მებატონისა უ. ალექსანდრე ივანეს ძის
მელიქოვებისა, და მუშაობდა 1862 წლი-
დგან ვიღრე აქამიმდე.

თუმცა ამოდენს ხანს მუშაობაში შექ-
სერდია ამ პარომის უბედურება; მაგრამ
ნიჩბისთან უბედურება, როგორიც მოხდა
ამ ლ-და-ხუთს ჩაისს (ამაღლება დღეს),
არაოდეს არ მომხდარა ამ პარომის მუ-
შაობაში:

ხენებულ დღეს ნიჩბისის მებატონე
თ. დავით ივანეს ძე ციციშვილი მიღი-
ოდა ს. მცხეთას თავისის ქალით, რო-
მელიც მიჟავდა დედათ-მონასტრის სას-
წავლებელში. როგორც მიეკიდნენ შუა
მტკვარში, ამ დროს აგლიჯა ჭახრავის
ხევები და წაიღო პარომი ზედა-მსხდომი
დავით ციციშვილით და ამის ქალით;
ამათ გარდა იყვნენ ზედ არნი მებარო-
მენი და ლ-და-ხუთს მიერკეთი. პარომი მიახ-
ენ თქა ერთ საშინელს კლდეს და ჩავარდა
წყალში თავადი დავით ციციშვილი.

ომის პატიონი

კონკრესისი

„Indép. Belge“-ში დაბეჭდილია შემ-
დეგი დეპუქა 2 იუნის ბერლინიდამ მი-
ღებული:

„ამბობენ, ინგლისი მაინც-და-მაინც
არ დაიკვირა რუმინიის მხარეს და ბესსა-

